

POLİSE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

*ATTITUDE SCALE TOWARDS POLICE DEVELOPMENT: VALIDITY AND
RELIABILITY STUDY*

Selami DEMİRBAŞ

*Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi*

Yrd. Doç. Dr. Selçuk Beşir DEMİR

*Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler
Öğretmenliği A.B.D.*

Özet

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin polise yönelik tutumlarını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeğini geliştirmektir. Araştırmanın çalışma grubu; Sivas il merkezinde bulunan ortaokulların sekizinci sınıflarında öğrenim gören 510 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubu ortaokul öğrencilerinden random küme örnekleme yoluyla seçilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda ilgili alanyazından hareketle denemelik madde havuzu oluşturulmuş, oluşturulan madde havuzu konu ile ilgili uzman öğretim üyelerine başvurularak uzman görüşü alınmıştır. Pilot uygulamanın ardından taslak ölçek çalışma grubu üzerinde uygulanmıştır. Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA), yapı geçerliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ve diğer geçerlik analizleri yapılmıştır. Araştırmanın verileri PASW 18.0 ve Lisrel 8.51 paket programları ile bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Madde-test puanı korelasyonları, test-tekrar test korelasyonu, iç tutarlık katsayısı Cronbach Alfa hesaplanmıştır. Maddelerin alt ve üst % 27'lik grupları ayırt edip etmediğini sınamak için t-testi yapılmıştır. 17 maddeden oluşan iki faktörlü yapısının geçerliği için yapılan DFA sonucuna göre X^2 nin serbestlik derecesine oranının üçün biraz üstünde (3,15)'dir. Tüm uyum değerlerinin de kabul sınırları içinde olduğundan ölçeğin dört faktörlü yapısı kullanılabilir, geçerli bir modeldir. Ölçeğin alt ölçeklerinin ve ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı (0.842), alt ölçekler arasındaki korelasyon katsayıları ölçeğin güvenilir olduğunun göstergesidir.

Anahtar Kelimeler: Polis, Polislik Mesleği, Polise Yönelik Tutum Ölçeği, Yapı Geçerliği, Güvenirlik, Açımlayıcı Faktör Analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi

Abstract

The purpose of the present study is to develop reliable and validate an attitude scale towards police. The study sample was composed of 510 eighth grade students studying in secondary schools in the provincial area of Sivas. The study sample was selected using random group sampling method. In line with the purpose of the study, after reviewing the literature, an item pool for the piloting process was created, and expert opinion was sought for the appropriateness of each item in the pool. After the piloting process, the draft scale was administered to the study group. Exploratory factor analysis (EFA) was carried out to identify how the scale was structured, and along with other validity analyses, confirmatory factor analysis (CFA) was conducted to test the construct validity of the scale. The data were analysed using PASW 18.0 and Lisrel 8.51. To test the construct validity of the scale, exploratory and confirmatory factor analyses were carried out. Item-test correlations, test re-test correlation and the Cronbach alpha internal reliability coefficient were calculated. In addition, a t-test was carried out to see if the items discriminated between the upper and lower 27% of the groups. According to the results of confirmatory factor analysis carried out to test the validity of the two-factor scale with 17 items, the proportion χ^2 to degree of freedom was slightly over 3 (3,15). Since all fitness values were within acceptable boundaries, the four-factor structure of the Attitude Scale was considered to be a valid model. The Cronbach alpha reliability of the sub-scales and the overall scale (0,842) and the correlation coefficients between the subscales indicated that the scale was reliable.

Key Words: Police, Policing Profession Attitude Scale towards Police, Construct Validity, Reliability, Exploratory Factor Analysis, Confirmatory Factor Analysis

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başlamasıyla birlikte güvenlik, insanlar için daima öncelikli konulardan biri olmuştur. Güvenliğin temin edilmediği yerlerde özgürlükten, demokrasiden ve insan haklarından söz etmek oldukça güçtür. Bu nedenle günümüz dünyasındaki az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin öncelikli hedeflerden biri de güvenliktir (Halil, 2013:1).

Güvenlik kurumları, toplumun huzur ve güvenliğini sağlamak için kurulmuşlardır. Günümüzün modern ve demokratik toplumlarında iç güvenlik hizmetlerinden sorumlu kolluk teşkilatları bir görev gücü olarak değil, güvenlik hizmeti sunan bir servis olarak algılanmaktadır (DPT, 2007).

Ülkemizde güvenlik ihtiyacı kolluk olarak polis ve jandarma tarafından karşılanmaktadır. Polis bu görevini 2559 sayılı polis vazife ve salahiyet kanunu ile gerçekleştirir. Polis demokratik düzen içinde, kanun hâkimiyetinin sağlanması ve korunması, yurt içinde huzur ve nizamın temini, vatandaşların can, mal, ırz güvenliğinin sağlanması ve korunması, suç işlemeye yönelik davranışların önlenmesi, sanıkların yakalanarak adalete teslim edilmesi görevlerini yerine getirir (PVSK, 1934).

Bir kurumun toplumun çeşitli kesimlerince nasıl algılandığı, söz konusu kurumun gerçek imajını oluşturmaktadır. Doğru imaj oluşturabilme yöntemi, doğru ve güvenilir bilgilerin üretilmesi ve hedef kitlelere zamanında aktarılabilmesidir. Kurumla ilgili halkın gözündeki imajın her zaman olumlu olması gerekmez, önemli olan doğru olmasıdır (Akan, 1995:249).

Bu nedenle halkın polis algısının belirlenmesi gerekir. Polis algısı; halkın, polisi ve polis hizmetlerini nasıl değerlendirdiği, halkın polisle çalışmaya gönüllü olup olmadığı ve halkın suça karşı duyarlılığını belirlemeye çalışmak, bu doğrultuda stratejiler geliştirmek, uygun stratejiler belirleyebilmek için toplumun kadın-erkek, yaşlı-genç, zengin-fakir, eğitilmiş-

eğitimsiz, vb. kesimlerinde polise genel bakış açısı farklılıklarının, polisle işbirliği yapma eğiliminin ve suça karşı duyarlılık seviyesinin bilinmesi önemlidir (Delice ve Duman, 2012:3).

Günümüzde polis teşkilatlarının halkın desteğini almadan ve halkla işbirliği yapmadan istenen yüksek performansı gösteremeyeceği ve suçla mücadelede başarılı olamayacağı kabul edilmektedir. Bu nedenle, tüm dünyada polis teşkilatları halkla yakınlaşmak, onlarla işbirliği sağlamak ve onların desteğini almak için yoğun çalışmalar yürütmektedir (Delice ve Duman, 2012:2).

Polisin görevini yerine getirirken halktan alacağı destek önem arz etmektedir. Bunu sağlamanın yöntemlerinden bir tanesinin, kurumun kendisini başkalarının gözüyle denetlemesi, değerlendirmesi ve hatalarıyla yüzleşme cesareti göstermesinden geçtiği düşünülmektedir. Bu sebeple polisin, halkı oluşturan bazı kesimler nezdinde nasıl algılandığının ölçülmesi önemlidir (Aslan ve Olgun, 2009).

Yapılan araştırmalar halkın polis algısını ve bu algıyı etkileyen etkenleri incelemiştir. İlgili alanyazında; Gültekin (1992) Polis Akademisi öğrencilerinin eğitim ve öğretim programının kalitesi hakkındaki algı ve beklentilerini araştırmaya çalışmış, sonuç olarak Polis Akademisi'nin müfredat programının bir komisyon tarafından yeniden gözden geçirilerek, pratikte faydası olmayan konulara daha az yer verilmesi, suç ve suçluyu bulma dahil polis-halk ilişkilerine kadar ortaya çıkan problemlerin çözümüne yönelik kısa ve özlü bilgileri içeren 'rehber kitapçığın' hazırlanması, öğrenci-idareci-öğretmen diyalogunu en iyi düzeyde sağlayacak mekanizmanın kurulması, teşkilatın amir ihtiyacının belli bir döneme kadar önceden tespit edilerek bir plan çerçevesinde Akademiye öğrenci alınmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Altay (2004) polis meslek yüksek okullarındaki eğitimin niteliğine ilişkin öğrenci algıları üzerine çalışmış sonuç olarak polis meslek yüksek okulu öğrencilerinin algılarının uygulamalı eğitim boyutunun düşük olduğunu, öğrencilerin liseye göre meslek yüksek okulundaki algılarının daha yüksek olduğunu, öğrencilerin aile gelir durumlarına göre algı düzeylerinin değişiklik gösterdiğini belirtmiştir.

Akyüz (2007) polis meslek eğitim merkezi öğrencilerinin mesleğe hazırlanmalarında eğitimcilerin etkisi üzerinde çalışmış, sonuç olarak POMEM'lerde görev yapan eğitimcilerin, öğrencilerin görüşlerine göre, genel itibarıyla istekli oldukları, derslerde doğru iletişim kanalları kullandıkları ve mesleki tecrübelerini öğrencilere aktarmalarının eğitimi olumlu etkilediğinin görüldüğünü ancak, bazı hususlarda dikkate değer oranlarda da öğrencilerden olumsuz cevaplar alındığını belirtmiştir.

Olgun ve Aslan (2007) Erciyes Üniversitesi öğretim görevlileri ve öğrencilerinin polis ve polislik mesleği algıları üzerine çalışmış, sonuç olarak öğrencilerin polis algısının öğretim elemanlarına nazaran daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

İlgili alanyazında bulunan araştırmalar incelendiğinde, Üniversiteler üzerinde yapılan araştırma öğrenci ve öğretim elemanlarının polis algısı üzerine iken, polis meslek yüksek okullarında ve polis akademisinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalar ise öğrencilerin polislik mesleği algıları üzerine yapılmıştır.

Ancak, ortaokul öğrencilerinin polise yönelik algılarını belirlemeye yönelik bir araştırma bulunmamaktadır. Geleceğin toplumunu genç nesillerin oluşturacağı düşünüldüğünde ortaokul öğrencilerinin polise yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesi gerekir. Bu kapsamda yürütülecek araştırmalara veri temini sağlayacak geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı bulunmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı ortaokul çağındaki öğrencilerin polise yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılacak akademik çalışmalara veri temini sağlayacak olan geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeğini geliştirmektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; Sivas il merkezinde bulunan ortaokulların sekizinci sınıflarında öğrenim gören 510 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubu ortaokul öğrencilerinden random küme örnekleme yoluyla seçilmiştir. Örnekleme her okuldan ve her sınıftan eşit sayıda öğrenci dahil edilmiştir. Ayrıca mümkün olduğu kadar eşit sayıda kız ve erkek öğrenci örnekleme alınmaya çalışılmıştır. Tablo-1’de örnekleme ilişkin ayrıntılı bilgiler sunulmuştur.

Tablo-1. Örnekleme ilişkin ayrıntılı bilgiler

Okul	Cinsiyet			Tüm örneklem içindeki oran (%)
	Erkek	Kız	Toplam	
80. yıl O.O	50	50	100	19,6
Celal Bayar O.O	80	90	170	33,4
Vali Aydın Güçlü O.O	66	64	130	25,5
Muzaffer Sarısözen O.O	55	55	110	21,5
Toplam	251	259	510	100

Polise Yönelik Tutum Ölçeği’nin (PYTÖ) Geliştirilmesi

Ortaokul öğrencilerinin polise ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik olan Polise Yönelik Tutum Ölçeği’nin (PYTÖ) geliştirilmesi sürecinde ilk olarak denemelik madde havuzu oluşturulmuştur. Bu aşamada öncelikle polis ve polislik mesleği, polise ve polislik mesleğine yönelik algı ve tutumlarla ilgili çalışmalar incelenmiş PYTÖ’nün denemelik madde havuzu oluşturulurken özellikle ilgili alanyazında yer alan (Gültekin (1992) Polis akademisi öğrencilerinin eğitim ve öğretim programının kalitesi hakkındaki algı ve beklentileri, Altay (2004) Polis meslek yüksek okullarındaki eğitimin niteliğine ilişkin öğrenci algıları, Akyüz (2007) Polis meslek eğitim merkezi öğrencilerinin mesleğe hazırlanmalarında eğitimcilerin etkisi, Aslan ve Olgun (2009), Erciyes üniversitesi öğretim görevlileri ve öğrencilerinin polis ve polislik mesleği üzerine algıları konulu çalışmalarından yararlanılmıştır. Ölçek maddeleri yazılırken görevini 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu 1. 2. Maddeye uygunluğu dikkate alınmıştır.

Yapılan tüm incelemeler sonucunda 48 maddelik denemelik madde havuzu oluşturulmuştur. Denemelik madde havuzu cevaplayanların “onaylama” eğilimlerini dengelemek ve manipülasyonların önüne geçmek amacıyla (Tavşancıl, 2005) 24 olumsuz 24 olumlu toplam maddeden 48 oluşmaktadır. Hazırlanan bütün tutum maddeleri olgusal durumları değil, arzu edilen/edilmeyen durumları ifade edebilecek nitelikte düzenlenmiştir.

Denemelik madde havuzu; Kamu yönetimi ve sosyal bilgiler eğitimi alanında doktora derecesine sahip iki öğretim üyesi tarafından incelenerek maddeler düzenlenmiştir. Uzman görüşü alabilmek amacıyla maddeler üçlü derecelendirme yapılmış ve uzmanlardan maddeleri “uygun”, “kısmen uygun” ve “uygun değil” şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Bu süreçte uzmanlar tarafında ortaokul öğrencilerinin zihinsel gelişim düzeyleri ve likert tipi ölçek maddelerinin taşınması gereken hususlar gözetilerek uygun bulunmayan 5 madde denemelik madde havuzundan çıkartılmıştır. Daha sonra 10 farklı rütbedeki polisten maddeleri

değerlendirmeleri istenmiştir. Gelen geri bildirimler doğrultusunda maddeler yeniden şekillendirilmiştir.

Yazılan tüm maddeler tek tek dil, anlam ve anlatım hususları gözetilerek doktora derecesine sahip iki Türkçe alan eğitimcisi ile birlikte incelenmiştir. Yapılan incelemelerin ardından, maddeler üzerinde gerekli imla, noktalama, dil, anlam ve anlatıma ilişkin gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Tüm bu aşamaların ardından denemelik madde havuzu Ölçme-Değerlendirme alanında doktora derecesine sahip ve ölçek geliştirme konusunda deneyimli bir öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir. Yukarıda belirtilen tüm bu süreçte uzman görüşleri doğrultusunda maddeler; tutum cümlesi olup olmadığı, ifade ediliş biçimi, çalışmanın amacına uygunluğu ve kapsam geçerliği açısından değerlendirilmiştir.

Ölçme-Değerlendirme alanında uzman öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda 6 madde denemelik madde havuzundan çıkartılmıştır. Pilot uygulama öncesi, son halini alan denemelik madde havuzunda 37 madde bulunmaktadır.

Denemelik madde havuzunda yer alan maddeler rastgele sıralanarak, hazırlanan denemelik madde havuzunun pilot uygulaması çalışmanın gerçek grubunda yer almayan Cumhuriyet Üniversitesi Ortaokulunda öğrenim gören 120 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Pilot Uygulama

Pilot uygulama uygulamasıyla denemelik madde havuzunda yer alan maddelerin gerçek çalışma grubuna uygulanmadan önce öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Pilot uygulama uygulaması sonucunda, gelen geribildirimler doğrultusunda, anlaşılmayan veya yanlış anlaşılmalara neden olabilecek maddenin olmadığı anlaşılmıştır. Böylelikle yapılan pilot uygulama sonucunda denemelik madde havuzunun çalışma grubuna uygulanabilir bir nitelikte olduğu kanısı oluşmuştur.

Tutum ölçeklerinde derecelendirme “Tamamen Katılıyorum”dan; “Tamamen Katılmıyorum”a doğru 5’li dereceleme şeklinde yapılabilir. (Dunn-Rankin, 2004; Tavşancıl, 2005). Bu çalışmada da ölçek derecelemesi şu şekilde yapılmıştır: “Tamamen Katılmıyorum: 1”, “Katılmıyorum: 2”, “Kararsızım: 3”, “Katılıyorum: 4” ve “Tamamen Katılıyorum: 5”tir. Ölçekte belirlenen olumsuz cümlelerin cevapları “Tamamen Katılıyorum: 1” den “Tamamen Katılmıyorum: 5”e, “Katılıyorum: 2” den “Katılmıyorum: 4”e doğru ters yönde yeniden (recode) kodlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 2013 Kasım-Aralık ayları arasında toplanmıştır. Katılımcılara, araştırmanın amacı açıklanarak, denemelik form sınıf ortamında uygulanmıştır. Verilerin kişisel olarak değil bir bütün olarak değerlendirileceği, çalışmanın bir sınav olmadığı, okulla ilgili herhangi bir durum veya olayı belirlemeye yönelik olmadığı, soruların doğru veya yanlış cevabının olmadığı, ifade edilmiştir. Ayrıca elde edilen verilerin gizli tutulacağı, kimseyle paylaşılmayacağı açıkça ifade edilmiş ve katılımcılardan bu hususları gözeterek, kendilerini nasıl görüyorlarsa ya da nasıl tanımlıyorlarsa bu duruma uygun bölümü işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada PYTÖ’nün yapı geçerliği ile ilgili olarak açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Madde-test puanı korelasyonları, iç tutarlık katsayısı Cronbach Alfa hesaplanmıştır. Maddelerin alt ve üst % 27’lik grupları ayırt edip

etmediğini sınamak için t-testi yapılmıştır. Araştırmanın verileri PASW 18.0 ve Lisrel 8.51 paket programları ile bilgisayar ortamında analiz edilmiştir.

BULGULAR

Açımlayıcı faktör analizi öncesi ölçek puanları dağılımı incelenmiştir ve çarpıklık katsayısı $-.693$ basıklık katsayısı $.439$ olarak hesaplanmıştır. Bu istatistikler ölçek puanları dağılımının normal dağılıma çok yakın olduğunu göstermektedir (Brownlow, 2004).

Açımlayıcı faktör analizi öncesinde, ölçeğin 37 maddelik deneme formunun madde-test korelasyonları hesaplanmış ve madde-test korelasyon katsayısı 0.40 'ın altındaki 1 madde (9 madde; $.029$) atılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi uygulamasından öncesi son aşamada, örneklem büyüklüğünün faktörleşmeye uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda KMO değerinin 0.885 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu doğrultusunda, örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için "mükemmel derecede yeterli" olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Brownlow, 2004; Pett, Lackey & Sullivan, 2003). Ayrıca Bartlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde ki-kare değerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. ($X^2_{(136)}:2594.073$; $p<.01$). Bu sonuçlar gözetilerek verilerin faktörleşebileceği kabul edilmiştir (Pett, Lackey & Sullivan, 2003; Child, 2006; Hutcheson & Sofroniou, 1999).

Açımlayıcı Faktör Analizi

PYTÖ'nün faktör yapısının belirleyebilmek için, faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi, açıklık ve anlamlılık hususları gözetilerek dik döndürme yöntemlerinden maksimum değişkenlik (varimax) tekniği seçilmiştir (Brownlow, 2004; Walkey & Welch, 2010). Açımlayıcı faktör analizinde, faktör yük değeri için alt kesme noktası 0.40 olarak belirlenmiş, bu değerin altında kalan 10 madde (2., 5., 8., 10., 11, 12., 16. ve 29.31. ve 37.) elenmiştir.

Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri incelendiğinde beş maddenin (1., 4., 18., 21. ve 38) birden fazla faktöre yüksek değerde yük verdiği ve bu faktör yük değerleri arasındaki farkın 0.10 'dan az olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, bu maddeler binişik madde olarak değerlendirilerek ölçekten çıkarılmıştır. 13., 17., 22. ve 24 maddenin ise içeriği bakımından diğer bir madde ile benzerliği ve cevaplanma oranının düşüklüğü nedeniyle olduğu kabul edilerek ölçekten çıkartılmıştır.

Sonuç olarak 1 madde; madde-test korelasyon katsayısının 0.40 'ın altında olması nedeniyle, 5 madde binişik madde olarak değerlendirilerek, 4 madde içeriğe bağlı mantıksal nedenlerle, 10 madde ise faktör yük değerinin 0.40 'ın altında olması nedeniyle, ölçekten çıkartılmıştır. Sürecin en başında 37 maddeden oluşan ölçek tüm bu elemelerin ardından 17 maddeye düşmüştür.

Maddeler çıkarıldıktan sonra 17 maddeye düşen ölçeğe yeniden faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucuna göre öz değeri 1'den büyük 4 faktör vardır. Birinci faktörün; % 15,020, ikinci faktörün; % 14,161, üçüncü faktörün; % 9,343 ve dördüncü faktörü; % 9,110 oranında ortak varyansa katkı yaptığı görülmüştür. Belirlenen dört faktörün toplam varyansa yaptıkları katkı ise % 47,634'tür. Bu oran çok faktörlü desenler için yeterlidir (Brownlow, 2004; Hutcheson & Sofroniou, 1999; Fabrigar & Wegener, 2011). Analiz sonucunda elde edilen faktör deseni, maddelerin faktör yükleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. AFA'ya göre PYTÖ'nün faktör yapısı

Polis İmajı (Polisin davranışlarından kaynaklanan tutumlar) Boyutu		Sevgi-Korku Boyutu		Polislik Mesleğine Yönelik Tutum Boyutu		Güven-İletişim Boyutu	
Madde	Faktör Yükü	Madde	Faktör Yükü	Madde	Faktör Yükü	Madde	Faktör Yükü
34	.815	20	.784	7	.782	6	.748
35	.785	27	.733	26	.698	3	.685
36	.683	19	.577	32	.684	25	.636
33	.676	23	.557				
30	.632						
14	.564						
15	.530						
% 15,020		% 14,161		% 9,343		% 9,110	

Tablo-2 incelendiğinde Polis İmajı boyutu faktörü altında yer alan 7 maddenin yük değerlerinin 0.815 ile 0.530 aralığında, Sevgi-Korku boyutu faktörü altında yer alan 4 maddenin yük değerlerinin 0.784 ile 0.557 aralığında, Polislik Mesleğine Yönelik Tutum boyutu faktörü altında yer alan 3 maddenin yük değerlerinin 0.782 ile 0.684 aralığında ve Güven İletişim boyutu faktörü altında yer alan 3 maddenin yük değerlerinin ise 0.748 ile 0.636 aralığında olduğu belirlenmiştir.

Madde-Toplam Korelasyonları

Her bir maddenin geçerlik katsayısını açıklayan madde- test korelasyon değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. PYTÖ'nün madde-test korelasyon değerleri

Faktörler																	
	34	35	36	33	30	14	15	20	27	19	23	7	26	32	6	3	25
Polis İmajı	.78	.77	.67	.73	.72	.61	.65										
Sevgi-Korku								.77	.78	.77	.72						
Polislik Mesleği												.76	.74	.72			
Güven- İletişim															.74	.70	.71
Toplam	.66	.65	.54	.66	.65	.48	.56	.53	.63	.67	.61	.33	.46	.43	.37	.34	.38

Tablo 3'te ölçekte yer alan maddelerin korelasyon katsayıları, 0.78 ile 0.61 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerler, sadece 3. maddenin orta düzeyde (0.30-0.70), diğer

maddelerin ise yüksek (0.70 1.00) düzeyde madde test korelasyonuna sahip olduğunu göstermektedir (Brownlow, 2004; Hutcheson & Sofroniou, 1999).

Tablo 4. PYTÖ'nün Faktör Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Faktörler	Korelasyon			
	Polis İmajı	Sevgi-Korku	Polislik Mesleği	Güven- İletişim
Polis İmajı	1			
Sevgi-Korku	0.620**	1		
Polislik Mesleği	0.220**	0.300**	1	
Güven-İletişim	0.214**	0.269**	0.198**	1
Toplam	0.851	0.802	0.551	0.512

**p<.01

Tablo 3 incelendiğinde Polis İmajı boyutu ile Sevgi-Korku boyutu arasında (0.620) oranında, orta düzeyde diğer boyutları birbirleri arasında ise düşük düzeyde ve anlamlı korelasyon olduğu hesaplanmıştır.

Polis İmajı ve Sevgi-Korku boyutları ile ölçek toplamı arasında yüksek düzeyde korelasyon bulunurken; Polislik Mesleği ve Güven- İletişim boyutları ile ölçek toplamı arasında orta düzeyde korelasyon bulunduğu görülmektedir.

Maddelerin Ayırt Edicilik Özellikleri

Ölçekte yer alan maddeleri ayırt edicilik gücünü saptamak için t-testinden yararlanılmıştır. Bu amaçla ölçekten elde edilen toplam puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmış ve üst ve alt % 27'lik gruplar belirlenmiştir. Her iki grubun puanları üzerinden bağımsız gruplar t-testi değerleri hesaplanarak Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. PYTÖ'nün Madde Analizi

Madde	Gruplar	N	X	Ss	T	p
Madde 34	Üst	135	4,9185	,32442	15,357	.000
	Alt	135	3,1407	1,30534		
Madde 35	Üst	135	4,8296	,59275	15,096	.000
	Alt	135	2,9556	1,31505		
Madde 36	Üst	135	4,5704	1,10993	11,657	.000
	Alt	135	2,8222	1,34312		
Madde 33	Üst	135	4,9259	,33745	14,764	.000
	Alt	135	3,1481	1,35778		
Madde 30	Üst	135	4,8667	,47000	13,816	.000
	Alt	135	3,1852	1,33375		
Madde 14	Üst	135	4,6074	,93917	9,765	.000
	Alt	135	3,2000	1,38650		
Madde 15	Üst	135	4,6667	,84641	13,628	.000
	Alt	135	2,8667	1,28016		
Madde 20	Üst	135	4,8222	,64492	13,629	.000
	Alt	135	3,0667	1,35051		

Madde 27	Üst	135	4,8963	,46157	15,660	.000
	Alt	135	3,0667	1,27666		
Madde 19	Üst	135	4,9630	,28409	15,650	.000
	Alt	135	3,2519	1,23819		
Madde 23	Üst	135	5,0000	,00000	12,533	.000
	Alt	135	3,5778	1,31845		
Madde 7	Üst	135	3,9778	1,19992	8,127	.000
	Alt	135	2,6815	1,41238		
Madde 26	Üst	135	4,2444	,92613	11,792	.000
	Alt	135	2,5481	1,39144		
Madde 32	Üst	135	4,2963	1,05147	11,956	.000
	Alt	135	2,5556	1,32522		
Madde 6	Üst	135	4,7111	,81832	9,398	.000
	Alt	135	3,4741	1,29194		
Madde 3	Üst	135	4,5111	1,05708	7,185	.000
	Alt	135	3,4519	1,34785		
Madde 25	Üst	135	4,5778	1,01089	8,979	.000
	Alt	135	3,2370	1,41002		

Tablo 5'te alt ve üst gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğu görülmektedir ($p < .01$) Bu anlamlı bulgu; ölçekte yer alan maddelerin istenilen düzeyde ayırt edicilik özelliği taşıdığının göstergesidir (Brownlow, 2004).

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

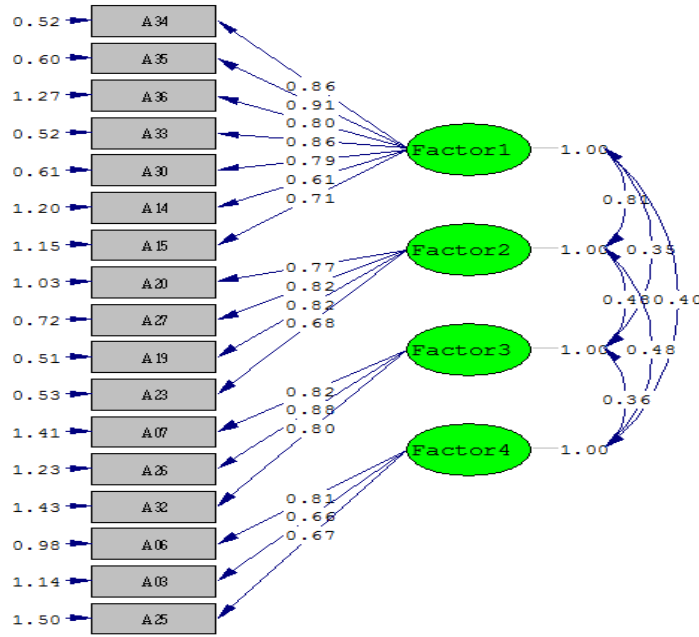
PYTÖ'nün Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan iki faktörlü yapının geçerliğini değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 6 ve Şekil 1'de bulunmaktadır.

Tablo 6. PYTÖ'nün DFA Sonucu

Uyum Ölçütler	Değerler
X ²	357.02
sd	113
X ² /sd	3.15
p- Value	0,001
RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	0.065
NFI (Normed Fit Index)	0.94
NNFI (Non-Normed Fit Index)	0.95
RMR (Root Mean Square Residual)	0.086
SRMR (Standardized Root Mean Square Residual)	0.052
GFI (Goodness of Fit Index)	0.92
AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index)	0.90
CFI (Comparative Fit Index)	0.96
RFI (Relative Fit Index)	0.93
IFI (Incremental Fit Index)	0.96
PGFI (Parsimony Goodness of Fit Index)	0.68
PNFI (Parsimony Normed Fit Index)	0.78

DFA’da elde edilen bulgular Şekil 1 ve Tablo 6’da verilmiştir. HOD-BÖ’nün DFA’da χ^2 nin serbestlik derecesine oranının 3’ün biraz üstünde (3,10) olması nedeniyle kabul edilebilir uyuma, RMSEA’nın 0.066 olması nedeniyle iyi uyuma, GFI’nin 0.92 olması nedeniyle iyi uyuma, SRMR’nin 0.052 olması nedeniyle iyi uyuma, AGFI’nin 0.90 olması nedeniyle iyi uyuma, CFI’nin 0.96 olması nedeniyle mükemmel uyuma ve NNFI’nın 0.95 olması nedeniyle mükemmel uyuma sahip olduğu anlaşılmaktadır. Diğer uyum değerleri de kabul sınırları içindedir (Bartholomew, Knott & Moustaki, 2011; Brown, 2006; Thompson, 2004).

Şekil 1. PYTÖ’nün Doğrulayıcı Faktör Analizi (Path Diagram)

İç Tutarlılık İle İlgili Bulgular

PYTÖ’den elde edilen puanların güvenilirlik katsayısının belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin bütünü için Cronbach Alfa, güvenilirlik katsayısı; 0.842 olarak hesaplanmıştır. Alt faktörlere ilişkin Cronbach Alfa, güvenilirlik katsayıları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Alt Ölçeklerin Cronbach Alfa, Güvenirlik Katsayıları

Faktörler	Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı
Polis İmajı	0.835
Sevgi-Korku	0.761
Polislik Mesleği	0.699
Güven-İletişim	0.636

Alt Ölçeklerin Cronbach Alfa, güvenilirlik katsayıları 0.835 ile 0.633 arasında değişmektedir. Bu sonuçlar alt ölçeklerin güvenilir olduğunun kanıtıdır (Brownlow, 2004).

SONUÇ

Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin polise yönelik algı ve tutumlarını belirleyebilecek geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeğini geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla ilgili alan yazın doğrultusunda madde havuzu oluşturulmuş, maddelerle ilgili uzman görüşü alınmış ve denemelik madde havuzu üzerinde pilot uygulama aşaması gerçekleştirilmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi öncesinde, ölçeğin 37 maddelik deneme formunun madde-test korelasyonları hesaplanmış ve madde-test korelasyon katsayısı 0.40'ın altındaki 1 madde (9 madde: '.029') atılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi öncesi örneklem büyüklüğünün faktörleşmeye uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmış ve KMO değerinin 0.885 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Bartlett küresellik testi sonucunun ki-kare değerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. ($X^2_{(136)}:2594.073$; $p<.01$)

PYTÖ'nün faktör yapısının belirleyebilmek için, faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi, açıklık ve anlamlılık hususları gözetilerek dik döndürme yöntemlerinden maksimum değişkenlik (varimax) tekniği seçilmiştir (Brownlow, 2004; Walkey & Welch, 2010). Açımlayıcı faktör analizinde, faktör yük değeri için alt kesme noktası 0.40 olarak belirlenmiş, bu değerin altında kalan 10 madde elenmiştir.

Sonuç olarak 1 madde madde-test korelasyon katsayısının 0.40'ın altında olması nedeniyle, 5 madde binişik madde olarak değerlendirilerek, 4 madde içeriğe bağlı mantıksal nedenlerle, 10 madde ise faktör yük değerinin 0.40'ın altında olması nedeniyle, ölçekten çıkartılmıştır. Sürecin en başında 37 maddeden oluşan ölçek tüm bu elemelerin ardından 17 maddeye düşmüştür.

Elenen maddeler çıkartıldıktan sonra yeniden uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçek; Polis İmajı, Sevgi-Korku, Polislik Mesleği ve Güven-İletişim boyutu olmak üzere öz değeri 1'den büyük 4 faktörden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. PYTÖ'nün 17 maddeden oluşan dört faktörlü yapısının geçerliği için yapılan DFA sonucuna göre X^2 'nin serbestlik derecesine oranının 3 değerinin biraz üstünde (3,15)'dir.

Modelin RMSEA değerinin 0.065 olması nedeniyle iyi uyuma, GFI değerinin 0.92 olması nedeniyle iyi uyuma, SRMR değerinin 0.052 olması nedeniyle iyi uyuma ve CFI değerinin 0.96 olması nedeniyle mükemmel uyuma sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar ölçeğin gerçek verilerle uyumlu olduğunu göstermektedir. Tüm uyum değerlerinin de kabul sınırları içinde olduğu anlaşıldığından PYTÖ'nün iki faktörlü yapısının kullanılabilir, geçerli bir model olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğin bütünü için Cronbach Alfa, güvenilirlik katsayısı; 0.842 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin bütününe ve alt ölçeklere ilişkin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı, alt ölçekler arasındaki korelasyon katsayıları ölçeğin güvenilir olduğunun göstergesidir. Polise yönelik tutum ölçeği deneysel ve betimsel araştırmalarda ortaokul öğrencilerinin polise yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılması araştırmacılara önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKAN, P. (1995). *Bir halkla ilişkiler faaliyeti olarak imaj geliştirme*, 1.Polis-halk işbirliği sempozyumu, Polis Akademisi, Ankara, 243-250
- ALTAY, R. (2004). *Meslek yüksek okullarındaki eğitimin niteliğine ilişkin öğrenci algıları*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

- ARSLAN, M., Olgun, A. (2009). Üniversite öğretim elemanları ve öğrencilerinin polis ve polislik mesleği ile ilgili algılamaları: Erciyes Üniversitesi örnekleme. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11, (2), 107-135.
- BARTHOLOMEW, D. J., Knott, M., & Moustaki, I. (2011) *Latent variable models and factor analysis: A unified approach*. West Sussex: Wiley.
- BROWN, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York: Guilford Pres.
- BROWNLOW, C. (2004). *SPSS explained*. London: Routledge.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- CHILD, D. (2006). *The essentials of factor analysis*. London: Continuum International Publishing Group.
- DELİCE, M. ve Duman, A. (2012). Toplum destekli polislik kapsamında halkın polis algısının ölçülmesi: Erzurum İli Örneği, *Polis Bilimleri Dergisi*, 14 (2), 1-4
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (2007), “Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007–2013, Adalet Hizmetleri ve Güvenlik, Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, Ankara, Yayın No: DPT: 2733 ÖİK:684.
- DUNN-RANKIN, P. (2004). *Scaling methods*. London: Routledge.
- FABRIGAR, L. R. & Wegener. D. T. (2011). *Exploratory factor analysis*. Oxford: Oxford University Pres.
- GÜLTEKİN, R. (1992). *Polis akademisi öğrencilerinin eğitim ve öğretim programının kalitesi hakkındaki algı ve beklentileri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- HALİL, T. (29 Mayıs 2013) Geçmişten günümüze ülke ve TBMM güvenliğinde polisin rolü, 7 Ocak 2014, <http://sde.org.tr/Files/Documents/polis-makale-29052013145020.pdf>
- HARRINGTON, D. (2008). *Confirmatory factor analysis*. Oxford: Oxford University Pres
- HUTCHESON, G. D. & Sofroniou, N. (1999). *The Multivariate social scientist: introductory statistics using generalized linear models*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- HUTCHESON, G. D. & Sofroniou, N. (1999). *The Multivariate social scientist: introductory statistics using generalized linear models*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- PETT, M. A., Lackey, N. R., & Sullivan, J. J. (2003). *Making sense of factor analysis: The use of factor analysis for instrument development in health care research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- TAVŞANCIL, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- TEZBAŞARAN, A. (1997). Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- THOMPSON, B. (2004). *Exploratory and confirmatory factor analysis*. Washington, DC: American Psychological Association Pres
- WALKEY, F. & Welch, G. (2010) *Demystifying factor analysis: How it works and how to use it*. Bloomington: Xlibris, Corp.
- Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, (1934), 1 Ocak 2014, <http://www.bornovapomem.pol.tr/Sayfalar/Mevzuat/2559-PVSK.aspx>

Ek 1. Polise Yönelik Tutum Ölçeği

<p>Sevgili Öğrenci;</p> <p>Her bir cümleyi okuduktan sonra, seçeneklerden sizin duygunuza, düşüncenize en uygun olanını işaretleyiniz.</p> <p>Cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bu bir sınav değildir Kesinlikle isim, numara veya okul yazmayınız Lütfen, her bir seçeneği okuduktan sonra aklınıza ilk gelen seçeneği (X) işareti koyarak işaretleyiniz. Her cümleyi baştan sonra okuyunuz sonra; Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım Katılmıyorum veya Tamamen Katılmıyorum Seçeneklerinden yalnızca birini işaretleyiniz Şimdi her cümleyi sıra ile okuyup, duygularınıza göre en uygun olan seçeneği işaretleyin...</p>		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
Polis İmajı (Polisin davranışlarından kaynaklanan tutumlar)	34-Polisler vatandaşa haksızlık yapar.*					
	35-Karakolda polis insanlara kötü davranır.*					
	36-Polisin halka eşit davrandığına inanmıyorum.*					
	33-Polisler zorba insanlardır.*					
	30-Polisler işkence yapar.*					
	14-Polisin rüşvet aldığına inanıyorum.*					
	15-Polis halka karşı adil davranır.					
Sevgi-Korku Boyutu	20-Polis gördüğümde tedirgin olurum.*					
	27-Polisle karşılaştığımda huzursuz olurum.*					
	19-Polisleri severim.					
	23-Polisten nefret ediyorum.*					
Mesleğine Yönelik Tutum	7-Polis olmak isterim.					
	26-Polis olmak istemem *					
	32-Polislik mesleği hakkında araştırma yapmak hoşuma gider.					
Güven İletişim Boyutu	6-Polis gördüğümde kendimi güvende hissediyorum.					
	3-Polisle kolaylıkla iletişim kurabilirim.					
	25-Bir problemle karşılaştığımda polise sorunlarımı rahatlıkla anlatmaktan çekinmem.					

*34., 35., 36., 33., 30., 14., 20., 27., 23. ve 26. maddeler olumsuz anlam içeren tutum cümleleridir.

** Olumsuz anlam ifade eden maddeler ters çevrilerek (recode) analiz edilmelidir.